

15. 11. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dědicové trestně odpovědné právnické osoby

V České republice jsou každoročně obviněny pro trestnou činnost nejrůznějšího druhu desetitisíce osob. Z části takto obviněných se později stávají obžalovaní a z části obžalovaných se nakonec stávají odsouzení. Pro blízké všech těchto osob to zpravidla bývá dosti nepříjemný problém, ale bráno čistě z hlediska trestního práva jde pouze o osobní problém delikventů. Jejich smrtí však i tento problém s konečnou platností zaniká. Dědicové těchto zesnulých se ale v žádném případě nemusí obávat toho, že by se na ně jejich trestněprávní problémy nějakým způsobem přenesly. Pravda je, že určitou výjimkou patrně mohou být případy eventuálního podílnictví, které může mít i svoji nedbalostní podobu.

Pokud se ale jedná o trestněprávní problémy právnických osob, celá situace je zde zásadně odlišná. Přelomový zákon č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, totiž pamatuje mimo jiné právě na (s nadsázkou) „dědice“ trestně odpovědné právnické osoby, když v ustanovení § 10 odst. 1 lapidárně uvádí, že „*Trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce*“.

Tato opravdu jednoduchá věta může mít v trestní praxi za následek vznik velmi složitých situací. Nemáme totiž bohužel možnost, dozvědět se z ní dokonce ani to základní - totiž co měl vlastně zákonodárce tímto nástupnictvím na mysli, tj. zda nástupnictví universální, anebo i singulární. Nedozvíme se samozřejmě ani žádné další „detaily“, mezi nimi například to, jak vlastně zacházet s původní právnickou osobou, jestliže sice nezanikla, ale stala se z ní pouhá „prázdná skořápka“, vůči které už žádný rozsudek nemůže plnit funkci individuální ani generální prevence. Jako jedna z mála jistot nám zde tak zůstává to, že se trestní odpovědnost osoby právnické alespoň nemůže přenést na osobu fyzickou.

Nedostatek relevantních vodítek je pro všechny zúčastněné zvláště nepříjemný za současné situace, kdy se příslušná trestní praxe vlastně teprve rozbíhá. Je proto třeba předpokládat, že přirozené hledání odpovědi na otázky, co je správné a co správné není, opravdu jednoduché nebude. Základní otázkou výkladu zde logicky bude to, který subjekt takovým nástupcem je, a který jím naopak není. Je proto zřejmé, že i obhajoba takto stíhaných nástupců se zaměří právě na ni.

Pokud v praxi dojde k paralelnímu stíhání dvou subjektů, tj. původní trestně odpovědné právnické osoby (protože nezanikla) a také jejího právního nástupce, nic prozatím nebrání tvrzení, že takový postup je v rozporu se záměrem zákonodárce a se samotnou dikcí ustanovení § 10 odst. 1 citovaného zákona. Právní nástupce trestně odpovědné právnické osoby má být stíhán proto, že na něho tato trestní odpovědnost přešla. Jestliže však už na něho přešla, logicky již u původní právnické

osoby nezůstala. Jestliže ale ona původní právnická osoba nadále existuje, pak na její straně teoreticky zůstává i trestní odpovědnost, kterou proto už ani u jakéhokoliv jejího nástupce není nutné vůbec řešit. (Jak ostatně vyplývá z ustanovení § 32 odst. 2 zákona č. [418/2011](#) Sb., teprve v případě, že soud se zánikem právnické osoby vysloví souhlas, přechází trestní odpovědnost na jejího právního nástupce ...)

Obecně vzato, byl záměr zákonodárce samozřejmě pochopitelný. Byl totiž veden snahou o to, aby se trestně odpovědná osoba této odpovědnosti nezbavila jednoduše tím, že například včas tiše nezanikne a její právní nástupce se pak bude od celého problému distancovat.

K otázce nástupnictví trestně odpovědné právnické osoby se doposud vydané komentáře k zákonu č. [418/2011](#) Sb. vyjadřují s různou mírou určitosti, nicméně se vzájemně přibližují alespoň v tom, že takovým nástupcem by neměl být subjekt, na kterého přešla pouze jednotlivá práva (anebo jednotlivé povinnosti) trestně odpovědné právnické osoby. Takovou situací ovšem může být i prodej podniku, takže je patrně namístě zde rovnou uvést explicitní názor autorů publikace FENYK, J., SMEJKAL, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha : Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 184 s. Na str. 49 je zde uvedeno, že „*Jak již uvedeno shora, pokud dochází jen k dispozici s objektem, tzn. s majetkem, ať už s podnikem, jeho částí, nebo s jednotlivou pohledávkou, nejde podle autorů o právní nástupnictví ve smyslu zákona. Z tohoto důvodu nepřechází trestní odpovědnost právnických osob v případě prodeje podniku nebo jeho části na základě § 477 odst. 1 obchodního zákoníku*“.

Obhajování opačného názoru by samozřejmě mohlo vést ke značně bizarním závěrům. Mohlo by totiž vést například k tomu, že je nutné stíhat všechny obchodní partnery trestně odpovědné právnické osoby, anebo dokonce i k tomu, že je nutné stíhat také všechny další subjekty, které se v řetězci postupných převodů práv a povinností vyskytnou až na třetím, případně dokonce ještě na vyšším místě.

Další zásadní problém posuzovaného právního nástupnictví však spočívá ještě v tom, že jestliže propojíme ustanovení § 10 odst. 1 citovaného zákona přímo s ustanovením § 8, který specifikuje (?) podmínky trestní odpovědnosti právnické osoby, dopracujeme se až značně absurdních možností. Konkrétně řečeno - současné znění zákona č. [418/2011](#) Sb. formálně umožňuje velmi jednoduchý postih právního nástupce trestně odpovědné právnické osoby i za okolností, které jsou obecně chápanému pojetí spravedlivého procesu opravdu hodně vzdálené.

Celé pojetí nástupnictví trestně odpovědné právnické osoby zcela logicky předpokládá to, že trestní postih takového právního nástupce bude založen na předchozím protiprávním jednání fyzických osob, které se ho dopustily v souvislosti se svojí pozicí u „předchůdce“. Už samotný tento časový posun by však měl mít v některých případech za následek to, že k trestnímu postihu právního nástupce by vlastně vůbec dojít nemělo.

Může totiž snadno dojít k situaci, že v době vzniku takového právního nástupce již tyto fyzické osoby působí někde jinde a právní nástupce o nich dokonce ani nevěděl, případně jejich trestná činnost byla zjištěna až dodatečně. Zvláště absurdní situace pak může nastat v případě, že se přičitatelného protiprávního jednání u původní právnické osoby dopustil její zaměstnanec. V takovém případě zákon č. [418/2011](#) Sb. umožňuje určité způsoby vyvinění právnické osoby tak, jak je to popsáno v ustanovení § 8 odst. 2 písm. b). Z logiky věci však vyplývá, že se právní nástupce trestně odpovědné právnické osoby stává tímto nástupcem až poté, co byly u jeho předchůdce všechny podmínky trestnosti - ve smyslu zákona č. [418/2011](#) Sb. - již jednáním onoho zaměstnance vytvořeny, což znamená i dovození toho, že jeho (nutno zdůraznit že tehdejší !) zaměstnavatel zanedbal své preventivní povinnosti. Jaké má tedy právní nástupce onoho tehdejšího zaměstnavatele objektivní možnosti svého vyvinění? Co je od něho v této situaci vůbec ještě možné - z hlediska dikce

samotného citovaného zákona (viz § 8 odst. 2 písm. b)) - „spravedlivě požadovat“ ? A v této situaci nezapomínejme ani na to, že trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba se protiprávního jednání dopustila ... (§ 8 odst. 3 citovaného zákona).

Těžko najít vhodný příklad toho, jak by v obdobné absurdní situaci mohla být vůbec kdy stíhána ne-li odsouzena osoba fyzická. A nezapomínejme zde při tom všem na to, že odsouzení osoby právnické může mít velmi závažné druhotné následky i pro třetí strany, které se v této souvislosti neprovinily naprosto ničím. Už to by měl být automaticky důvod k tomu, aby zde bylo postupováno s maximální zdrženlivostí a s použitím takového výkladu, který aktuálně bude pro trestně odpovědné právnické osoby maximálně příznivý.

Jinými slovy, na základě shora uvedeného je třeba konstatovat stav výrazné právní nejistoty. Ve všech popsanych případech totiž zákon č. [418/2011](#) Sb. plně - a přitom současně formálně zcela jednoduše - bez dalšího umožňuje trestní postih právního nástupce trestně odpovědné právnické osoby.

Nelze přitom všem opomenout, že ve všech těchto popsanych případech bude na straně takového právního nástupce konat úkony určená fyzická osoba se všemi jejími právy obviněného v trestním řízení. To by ale současně znamenalo, že zde je ústavní zásada presumpce její nevinny již zcela bezesbytku eliminována. Místo toho se z ní stává doslova presumpce viny bez faktické možnosti obhajoby. Je zřejmé, že praktický vznik této situace si již vyžádá řešení vyžádáním stanoviska Ústavního soudu.

Zákon č. [418/2011](#) Sb. by měl včas projít zásadní revizí, protože všech jeho nedostatků je příliš mnoho. Zejména v rámci ustanovení stávajícího § 8 citovaného zákona by ze strany zákonodárce mělo dojít k zásadnímu upřesnění podmínek trestnosti právnických osob, které jim umožní aplikovat právo na jejich obhajobu. To se ovšem týká i vztahu k jejich právním nástupcům, protože i zde je prozatím ponechán příliš široký prostor výkladu, která může být samozřejmě různý podle toho, co se komu momentálně hodí. Těmto právním nástupcům tedy prozatím opravdu není co závidět.

JUDr. Jan Vidrna,
advokát

[Advokátní kancelář Dáňa, Pergl & Partneři](#)

Na Ořechovce 580/4
162 00 Praha 6 - Střešovice

Tel.: +420 224 232 611
Fax: +420 233 313 067
e-mail: akdpp@akdpp.cz

Další články:

- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)
- [Přerušení výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů](#)
- [Trestněprávní odpovědnost členů zastupitelstva při nakládání s nepotřebným majetkem](#)